

Burcu Kösem
EKONOMİ - FİNANS - SEKTÖR
PROFESYONELİ

HAFTALIK EKONOMİ BÜLTENİ

27 Ekim / 2023

Bu rapor; Dünya ve Türkiye ekonomisindeki güncel gelişmeleri, güvenilir kaynaklardan elde edilen veriler ile yansıtma ya yönelik olarak, hazırlanmıştır. Herhangi bir yatırım tavsiyesi içermez.

Türkiye ekonomisinin 100 yıllık serüveni: Kuruluş ve devletçi dönem

- ❑ Bu hafta sonu, tüm milletimiz adına çok manidar; Cumhuriyetimizin 100. yılını karşılıyoruz...
- ❑ Cumhuriyet, her şeyden önce ; emperyalist devletlere karşı topyekün kazanılan bir zaferi, ulus olma bilincini ve eşitliği, sanatı, bilimi önceleyerek, tam bağımsız Türkiye'nin yolunu açmıştır...
- ❑ Türkiye, 100 yıllık Cumhuriyet tarihi süresince attığı adımlarla savaşların, krizlerin, terör saldırılarının, afetler ve darbelerin gölgesinde dünyanın en büyük ekonomileri arasına girmeyi başarırken yeni yüzyıla da iddialı hedeflerle başlıyor.
- ❑ Gazi Mustafa Kemal Atatürk; «Siyasi, askeri zaferler ne kadar büyük olursa olsunlar ekonomik zaferlerle taçlandırılmazsa kazanılan zaferler kalıcı olmaz, az zamanda kaybedilir.» sözünü 1923'teki İzmir İktisat Kongre'sinde sarf etmiştir.
- ❑ Dolayısıyla Cumhuriyet ülküsünde siyasi bağımsızlık kadar, ekonomik bağımsızlık da ön plandadır.
- ❑ Cumhuriyet'in ilk yıllarında devletle özel sektörün de üretime katkı verdiği bir ekonomik model izlendi. Türkiye, 1. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı'ndan çıkmasına karşın savunmadan gıdaya, finanstan tekstile, madencilikten çimentoya kadar birçok alanda fabrikalar kurdu.
- ❑ 1923'ten 1938'e kadar geçen süreyi iki döneme (1923-1929 ve 1930-1938) ayırmaktır. İlk dönem, dışa açık bir ekonomi başlığı altında değerlendirilmekte, ikinci dönem için ise devletçilik başlığı tercih edilmektedir.
- ❑ Ancak ikinci dönem de 1930-1932 ve 1933-1938 alt dönemleri içerisinde incelemek mümkündür. Çünkü 1930-1932 yılları korumacı, ancak devletçiliğin henüz uygulanmadığı bir dönem olarak karşımıza çıkar.
- ❑ Cumhuriyetin ilk yıllarındaki ekonominin tablosunu yokluklar belirlemektedir. Bu yoklukların en başında ise milli ellerde sermaye birikiminin olmaması gelmektedir. İlk yılların iktisat politikalarına ve daha sonraki uygulamalara da damgasını vuran ve sermaye kazançlarının milli olmayan unsurlardan milli unsurlara aktarılması olarak anlaşılan Milli İktisat görüşü söz konusu yoklukları ortadan kaldıracak milli özel girişimciliği desteklemeyi amaçlamaktadır.

Türkiye ekonomisinin 100 yıllık serüveni: II. Dünya Savaşı...

- ❑ Büyük Buhran, 1939-1945 dönemindeki 2. Dünya Savaşı'nın da en önemli nedenleri arasında yer aldı. Türkiye, 2. Dünya Savaşı'nda tarafsız kalmayı tercih ederken savaşın etkilerinden kaçamadı. Dış ticaret kesintiye uğrarken üretimde de düşüşler meydana geldi.
- ❑ 2. Dünya Savaşı sonrasında dünyadaki ekonomik krizin etkilerini azaltmak için ABD kaynaklı Marshall Planı yürürlüğe konuldu. Yardımlardan Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 16 ülke yararlandı. Yardımlarla ülkenin yatırımları tarım ve hafif sanayiye yönlendirilirken dışa bağımlılığın arttığı söylemleri uzun süre devam etti. Bu süreçte sanayi yatırımlarının azalmasıyla bazı fabrikalar kapandı. Bu fabrikalardan biri de 1926'da açılan uçak fabrikasıydı.
- ❑ Dünya ticaret yapısının savaş sonrası ABD öncülüğünde yeni örgütler ile tanışması ve bu örgütlerin dünya ticaret hacmini artırıcı politikalar uygulaması her kesimden ülkeyi derinden etkilemiştir (Parasız, 2004: 224). Yurt içinde ise II. Dünya Savaşı boyunca kendine imkân sahası bulamayan sermaye kesimi, savaş sonrasında yüksek kar edebileceği alanlara kavuşmuştur. Bu dönemi, “savaş sonrası yeniden ayağa kalkmaya çalışan ülkelere yapılan dış yardımların artırıldığı yıllar” olarak değerlendirmek yerinde olacaktır.
- ❑ Kuruluş döneminde kesintisiz olarak devam ettirilen sanayileşme süreci ve bu alanda temel sektörlerin oluşturulmasına/geliştirilmesine önem veren korumacı, içe kapalı, ödemeler ve bütçe dengesine dikkat eden iktisat politikaları öne çıkmaktaydı. Savaş sonrası dönemde ise korumacı politikalar peyderpey azaltılarak ithalat vergilerinin düşürüldüğü, dış yardımların, kredi ve yabancı teşebbüsün devreye girdiği dışa açık bir iktisat politikası izlenmiştir (Boratav, 2015: 96). Bir taraftan savaş yıllarında birikmiş sermayenin alan bulma arayışı, diğer taraftan dış yardımların her ülke için kabul edilebilir bir şekil alması; bir önceki dönemde devletler eliyle gerçekleştirilmeye çalışılan ithal ikame yolu ile yerli üretimin geliştirilme süreci, özel kesimin de katılımıyla ivme kazanmıştır (Kepenek ve Yentürk, 2011: 91).

Türkiye ekonomisinin 100 yıllık serüveni: Liberalleşme

- ❑ Türkiye ekonomik bunalımı bu şekilde atlarmaya çalışmıştır. II. Dünya Savaşı'na katılmış ve savaş sonrası yıkımdan kurtulmak isteyen ülkeler ise yıkımın etkilerini azaltmak için dış yardımlara ihtiyaç duymuşlardır. Dünyada gözlenen bu değişim rüzgârı aynı şekilde Türkiye'de de etkisini göstermiş; 1947 yılında III. Beş Yıllık Sanayi Planı hazırlıkları iptal edilerek ve alt yapı, madencilik, enerji ve ağır sanayi dışındaki alanlar özel teşebbüse bırakılmıştır (Parasız, 2004: 98). 1948 yılından itibaren ise Marshall yardımları çerçevesinde tarıma verilen önem artırmış ve 1950 yılından itibaren ise ülke tarıma dayalı büyüme modeli, Marshall yardımları ile temin edilen traktör, pulluk ve tarımsal araçlar sayesinde üretim kapasitesi hızla artış göstermiştir (Boratav, 2015: 103).
- ❑ 1950'lerin ilk yarısına kadar devam eden tarıma dayalı büyüme modeli, Kore Savaşı'nın bitmesiyle beraber etkisini azaltmaya başlamıştır. Kore Savaşı döneminde tarım ürünlerine talebin bolluğu, var olan politikanın eksiklerini göstermemiştir (Oktar ve Varlı, 2010: 14). Savaş sonrası hızlı bir şekilde düşen talep, gıda fiyatlarının da düşmesine sebep olmuş ve tarıma dayalı büyüme modeli ilk olumsuz sinyallerini vermeye başlamıştır (Şener, 2005: 145). Bu dönemde gözlenen döviz darboğazı tüm ülke kesimleri tarafından hissedilince tarıma dayalı liberal ekonomik modelden vazgeçilerek yerli üretimin kendine yeten ithal ikameci ekonomi politikası tekrar devreye girmiştir (Pamuk, 2016: 230).
- ❑ 1950'li yılların ikinci yarısı dünya genelinde savaş yıllarının sağlamış olduğu talep artışlarının geride kaldığı, dünya ihraç fiyatlarının düştüğü ve ekonomik durgunlukların yaşandığı bir dönem olarak kaşımıza çıkmaktadır. Bu yeni süreç karşısında birçok ülke gibi Türkiye de ithalatı kısmak amacıyla ithalat ve kambiyo mevzuatında değişikliklere giderek denetimleri artırmıştır (Boratav, 2015: 111). 1950-52 yılları arasında izlenen liberal duruş, bir taraftan dış ödemeler dengesinin bozulmasına, altın ve döviz rezervlerinin azalmasına, yerli paranın değer kaybetmesine sebep olmuştur. Diğer taraftan ise ülke kalkınmasında devlet ile beraber özel kesiminde yer almaya başladığı bir ekonominin ilk adımları atılmıştır (Parasız, 2004: 161).

Türkiye ekonomisinin 100 yıllık serüveni: Planlı Kalkınma(1960-80)

- ❑ İthal ikame yolu ile yerli üretimin desteklenmesi şeklinde dört ayrı kalkınma planı ile düzenlenen bu dönemde yüksek enflasyon oranının düşürülmesi ve üretim için gerekli olan ithal girdi ihtiyacının karşılanması hedeflenmiştir. Beş yıllık dört ana kalkınma planından oluşan bu dönemde büyüme ana hedef olarak belirlenmiş ve büyümenin pozitif dışsallık sağlayarak enflasyon, ithalat, işsizlik ve kalkınma gibi unsurları yönlendireceği düşünülmüştür. Bu sayede ana hedefe ulaşarak ara hedeflerin iyileştirilmesi amaçlanmıştır (Kepenek ve Yentürk, 2011: 151).

Planlar	BBYKP 1963-67	İBYKP 1968-72	ÜBYKP 1973-77	DBYKP 1979-83
Hedeflenen	7.0	7.0	7.9	8.0
Gerçeklesen	6.7	6.3	5.2	1.7

- ❑ Türkiye ekonomisi kuruluş döneminde tüketim malları ekseninde şekillendirmiş olduğu sanayileşme girişimlerini 1960 sonrası ara malı-yatırım malı eksenine çekerek ithal ikameci bir modele geçiş yapmıştır. Bu sayede tüketim malları için ithalat bağımlılığına neden olan ara malı ve yatırım mallarını ithal etmek yerine üreticiyi sübvansede ederek malların ülke içerisinde üretilmesi amaçlanmıştır. Bu dönemin amacı dış ticaret politikası araçlarının sıklıkla kullanılarak sanayileşmenin itici gücüyle ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilmesidir (Bahar, 2006: 78).
- ❑ İthal ikameci sanayileşme politikasının kullanılmasının ana sebebi ülke ekonomisinin büyümesinin itici gücü olan iç taleptir. İç talebin karşılanması ile bir taraftan büyüme sağlanırken diğer taraftan işsizlik, enflasyon gibi yapısal sorunların da önüne geçileceği düşünülmektedir. İthal ikame yolu ile kalkınma modellerinde döviz talebinin düşük kalacağı öngörülmektedir.

Türkiye ekonomisinin 100 yıllık serüveni: Neoliberalizm(1980-01)

- ❑ Dünyada görülen petrol krizinin dünya ticaret hacminde yol açtığı daralma ile birlikte yurt içinde döneme damgasını vuran Kıbrıs Barış Harekâtı'nın döviz talebini artırması, işçi döviz gelirlerindeki azalma; devlet desteğiyle sanayileşme modelinin eksikliklerinin ortaya çıkmasına yol açmıştır. 1970 ortalarında gelişmiş ülkelerde görülen işsizlik, cari dengesizlik ve yüksek enflasyon, 1977 yılı itibariyle Türkiye'de de gözlemlenmeye başlanmıştır (Alkinoğlu, 1999: 310).
- ❑ Ortaya çıkan sorunlar için çözüm, geleneksel sanayileşme politikası olan ithal ikameci politikadan vazgeçilerek ihracata dönük neoliberal sanayileşme politikasına geçilmesi olarak görülmüştür. Bu kapsamda alınan 24 Ocak Kararları'nın amacı bir taraftan kamu harcamalarını kısırak ve devlete yük oluşturan sektörlerin özelleştirilerek bütçe açığının azaltılması; diğer taraftan döviz kıtlığını aşmak için yurt içi tüketim kısılarak üretimin ihracata yönlendirilmesi hedeflenmiştir (Alkinoğlu, 1999: 312).
- ❑ Teknolojik gelişmelerin ülkeler arasında hızlı dönüşümü, serbest piyasa ekonomisinin gereklerini yerine getiren ülkelerde üretim kapasitelerinde artış sağlanmasına vesile olmuştur. 90'lı yıllarla beraber dış ticaret serbestliğinin yanında, finansal serbestliğin de dünya ekonomilerinde karşılığını bulması; bu serbestliğe hazır olmayan ülkelerin kısa süre içerisinde bir taraftan cari açıklarla karşılaşmalarına, diğer taraftan bütçe açıklarıyla karşılaşmalarına sebep olmuştur. Bu dönemde dünya ekonomilerinin paralelinde Türkiye ekonomisi de belli aralıklarla neoliberal krizlerle tanışmıştır .
- ❑ Bu dönem izlenen iktisat politikaları; devletin üretim ve sanayi üzerinde etkisini azalttığı, finansal piyasaların serbestleştirilmesi uğruna kamu borçlanma araçlarının kullanılarak bütçe denkleğinden vazgeçildiği, mal ve hizmet üretimini arttırmak amacıyla cari denkleğin göz ardı edildiği bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye ekonomisinin 100 yıllık serüveni: Dalgalı kur(2001-08)

- ❑ Türkiye, hızlı büyümenin lokomotifi olarak ihracatı bir iktisat politikası olarak belirlemiştir. İhracatın artırılması amacıyla ekonomisini mal, hizmet ve finans alanlarında serbestleştirerek dış açık bir model tercih etmiştir. Tercih edilen bu model yabancı sermaye girişini zorunlu hale getirmiş ve ülke, ekonomide ikiz açıklar olarak ifade ettiğimiz bütçe açığı ile cari açığı bir arada yaşamıştır .
- ❑ Hükümetler dış yatırımı ülkeye çekebilmek için belirli dönemlerde düşük kur- yüksek faiz politikası uygulamışlardır. Yabancı yatırımcının getirdiği dövizli yerli para birimine çevirerek yüksek faiz elde etmesi, vade sonunda ise düşük tutulan yabancı para birimi sayesinde yatırımcının ülkeden çıkışı esnasında zarar etmesinin önüne geçilmiştir. Bu şekilde ülkeye yabancı sermaye girişi, ihracatın desteklenmesi için gerekli olan hızlı büyümeyi finanse etmiştir.

Yıllar	Cari İşlemler Dengesi	İmalat Sanayi Üretimi	Cari Açık/ İmalat Üretimi Oranı
1998	2.000	64.341	-
1999	925	54.481	-1,70
2000	9.920	53.639	-18,49
2001	3.760	37.399	-
2002	626	41.413	-1,51
2003	7.515	54.001	-13,92
2004	14.431	68.285	-21,13
2005	22.088	83.571	-26,43
2006	32.051	91.113	-35,18
2007	38.219	108.991	-35,07
2008	41.812	118.702	-35,22

II. Yüzyıla girerken son 15 yıl ve günümüz

- ❑ Türkiye'nin 100 yıllık ekonomi tarihine damga vuran konulardan biri de Uluslararası Para Fonu (IMF) ile ilişkiler oldu. Türkiye, 1944'te kurulan IMF'ye 1947 yılında üye olmuştu. İlk kez 1958'de dış borç alabilmek amacıyla IMF tarafından hazırlanan programı yürürlüğe konuldu. IMF ile Türkiye arasındaki ilk Stand-By Anlaşması da 1 Ocak 1961'de yapıldı. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Başbakanlığı döneminde, daha önce 19 Stand-By Anlaşması yapılan IMF ile yeni bir anlaşma yapılmaması kararı alındı. Toplam 56,5 milyar borç alan Türkiye, son taksitini Mayıs 2013'te ödeyerek IMF'ye olan borcunu sıfırladı.
- ❑ Savunmadan enerjiye, ulaştırmadan bilişime birçok alanda da yerli ve milli teknolojiler desteklendi. Stratejik alanlarda atılan adımlarla Türkiye ekonomisinin dışa bağımlılığının azaltılması hedeflendi. Bu dönemde aralarında insansız hava araçlarından milli muharip uçağa, MİLGEM'lerden tanka kadar savunma sanayisinde çeşitli projeler hızla ilerletilirken hızlı tren ve metro projeleri uygulamaya alındı.
- ❑ Bu süreçte Gezi Parkı Olayları, FETÖ'nün 15 Temmuz hain darbe girişimi gibi olaylar Türkiye ekonomisini de hedef aldı. 2015'te sabit fiyatlarla ekonomi yüzde 6,1 büyürken darbe girişimin ardından bu oran yüzde 3,3'e geriledi. Bu yaraları hızla saran Türkiye, 2017'de yüzde 7,5 büyüdü.
- ❑ 2019 yılı sonunda başlayan ve 2020'den itibaren Türkiye'de de etkisini hissettiren Covid-19 salgını arz ve talep dengesinde ani değişime, tedarik zincirinin bozulmasına, maliyetlerin artmasına yol açtı. Küresel piyasalarda olduğu Türkiye ekonomisinde de daralma yaşandı. Salgının etkilerini azaltmak için birçok parasal ve mali önlem paketi açıklandı.
- ❑ Salgının yaraları sarılmadan başlayan Rusya-Ukrayna Savaşı küresel ekonomide yeni bir krizin kapılarını da araladı. Gıda, altın, enerji ve Brent petrol fiyatlarında artışlar görüldü. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın girişimiyle oluşturulan Tahıl Koridoru ile savaşın etkileri azaltılsa da dünya yüksek enflasyon başta olmak üzere çeşitli sorunlarla karşı karşıya kaldı.

TCMB, faizi beklenen düzeyde arttırdı ancak yine iki farklı görüş var!

- ❑ Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası politika faizini yüzde 35 seviyesine çıkardı.
- ❑ Karar metninde, kurulun dezenflasyonun en kısa sürede tesisi, enflasyon beklentilerinin çıpalanması ve fiyatlamaya davranışlarındaki bozulmanın kontrol altına alınması için parasal sıkılaştırma sürecinin devamına karar verildiği açıklandı.
- ❑ Öte yandan metinde, enflasyon görünümünde belirgin iyileşme sağlanana kadar parasal sıkılaştırmanın gerektiği zamanda ve gerektiği ölçüde kademeli olarak güçlendirileceği belirtildi.
- ❑ Türk lirası mevduat payının artırılmasına yönelik ilave adımlarla parasal aktarım mekanizmasının güçlendirilmeye devam edileceğini vurgulayan Kurul, faiz artırımının yanı sıra, parasal sıkılaştırma sürecini destekleyecek seçici kredi ve miktarsal sıkılaştırma kararları almayı sürdüreceğini açıkladı.
- ❑ Bazı analistler faiz artışını yeterli bulmazken; Faiz kararını Medyascope'a değerlendiren TEPAV Direktörü Burcu Aydın Özüdoğru, TCMB'nin önden yüklemeli politika faizini tercih etmesi gerektiğini, kademeli artışın daha uzun süre ve daha yüksek faiz anlamına geleceğini vurguladı.
- ❑ İhracatçılardan ise ters istikamette bir açıklama geldi. Dünya Gazetesi haberine göre:
- ❑ «Türkiye'nin ihracatçıları İnovasyon Haftası ile katma değeri yükseltme peşinde. Ancak Avrupa'daki daralma zorlarken, maliyet prangası ile boğuşuyorlar. Dün yüksek teknoloji ihracatını artırmak için atılması gereken adımları anlatırken 500 baz puan faiz artışı haberini alan TİM Başkanı Mustafa Gültepe, "Çok sıkıntı... Pek çok sektörümüz için büyük sıkıntı" değerlendirmesinde bulundu.»

Faiz artışını sadeleştirme adımları takip etti!

- ❑ TCMB'nin Menkul Kıymet Tesisi Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ'i Resmi Gazete'de yayımlanırken, makroihtiyati çerçevede sadeleşme hakkında basın duyurusu da web sitesinde yayınlandı.
- ❑ Buna göre, firmaların krediye erişimini kolaylaştırmak amacıyla bankalarca kullanılan krediler için yüzde 30 oranında menkul kıymet tesis edilmesi uygulaması ile fatura karşılığı kredi uygulaması sona erdirildi. Daha önce ihracat, yatırım ve KOBİ kredilerinde fatura muafiyet sınırı 50 bin TL'den 250 bin TL'ye çıkarılmıştı. Yeni kararlar hiçbir kredi tutarında fatura şartı aranmayacak.
- ❑ Bankaların TL ticari kredilere referans oranının 1,8 katının üzerinde uyguladıkları faiz oranına göre menkul kıymet tesisi uygulaması kaldırılacak. Faktoring şirketlerinin faktoring alacaklarına referans oranının 2,7 katının üzerinde uyguladıkları faiz oranına göre menkul kıymet tesisi uygulaması da sona erdirildi.
- ❑ İhracat kredilerini desteklemek amacıyla net ihracatçılık kriterinin hesaplanmasında firmaların yatırım malı ithalatı hesaplama dahil edilmeyecek.
- ❑ TL'ye geçişlerin hızlandığını gösteren veriler doğrultusunda gerçek kişiler için daha önce aylık yüzde 2'den yüzde 2,5'e yükseltilen TL payı artış hedefi, aylık yüzde 3,5'e çıkarıldı.
- ❑ Kur korumalı hesapların azaltılmasına yönelik tedbirler devam edecek.
- ❑ TCMB'nin makroihtiyati çerçevede sadeleşme hakkında basın duyurusunda, kararlara ilişkin teknik detayların ilgili düzenlemelerde yer alacağı bildirildi.

İhracatçıya yeni destek paketi

- ❑ Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, Hazine destekli kredi garanti sistemi kapsamında hayata geçirilecek yeni destek paketine ilişkin değerlendirmede bulundu.
- ❑ Yeni ekonomi programı kapsamında seçici kredi uygulamalarının önemine dikkati çeken Şimşek, bu yolla üretim ve ihracatı artırmayı amaçladıklarını belirterek, ihracatın ülke ekonomisi için önemine işaret etti.
- ❑ Söz konusu destek paketlerinin, bankacılık sistemindeki mevcut makro ihtiyati çerçeveye içerisinde kalınarak, piyasa koşulları ile bankacılık ilke ve prensiplerine göre kullanılacağını bildiren Şimşek, sözlerini şöyle sürdürdü:
- ❑ "İhracatçımızın, reel sektörümüzün her zaman arkasındayız ve desteklemeye devam ediyoruz. Yeni destek paketimizle 25 milyar liralık garanti karşılığında 30 milyar liralık kredi imkanını firmalarımıza sunacağız. Yeni destek paketleriyle teminat yetersizliği yaşayan firmaların finansmana erişim imkanlarının kolaylaştırılması amaçlandı. Söz konusu kredi imkanının kredi garanti kurumları aracılığıyla sağlanması planlanıyor. Paketlerde genel itibarıyla işletme kredileri için 24 aya kadar, yatırım kredileri içinse 120 aya kadar vade belirlenebilecek."

Küresel piyasalar-ABD tahvil getirileri

- ❑ ABD'nin 10 yıllık tahvili getirisi 9 baz puan artışla 16 yıldan bu yana ilk kez yüzde 5'i aştı. Getiri bu ay, bazı Fed yetkililerinin beklenenden güçlü gelen ABD verileri karşısında şahin açıklamalarda bulunmasıyla 40 baz puandan fazla arttı.
- ❑ Fed Başkanı Jerome Powell geçen hafta yaptığı açıklamada, Kasım toplantısında faiz oranlarını sabit tutma eğiliminde olduklarını, ancak dirençli bir ekonominin enflasyon risklerini körüklemesi durumunda tekrar faiz artırımına açık olduklarını belirtmişti.
- ❑ Küresel tahvil göstergesinin yüzde 5'lik psikolojik seviyenin üzerine çıkması, yatırımcıların, Fed ve diğer merkez bankalarının, faiz artırımlarını yakında durdursalar bile, yapışkan enflasyon ortamında borçlanma maliyetlerini hızlı bir şekilde azaltma ihtimalinin düşük olduğu varsayımını gösteriyor.
- ❑ Bizim görüşümüz haftaya Fed'in faizi sabit bırakacağı ve bu sene sonuna kadar çok zayıf ihtimalle bir faiz artışı yapacağı noktasındadır.
- ❑ Bunun nedeni de ABD de özellikle 10 yıllık ve 30 yıllık vadelerde çok yüksek düzeylerde bir artış olması, enflasyon konusunda ise jeopolitik gelişmelerden minimum düzeyde etkilenecek olmasıdır.

Küresel piyasalar-ECB faiz kararı ve beklentiler

- ❑ Banka, arka arkaya on faiz artışının ardından faizleri sabit tutma kararı aldı. AMB'den yapılan açıklamada refinansman faizinin yüzde 4,50'de, mevduat faizinin yüzde 4'te, marjinal fonlama faizinin de yüzde 4,75'te bırakıldığı kaydedildi.
- ❑ Enflasyonun "daha uzun süre yüksek seviyede seyretmesi" beklentisinde olduğunu açıklayan AMB, faiz kararına gerekçe olarak fiyat artışlarındaki belirgin gerilemeyi gösterdi.
- ❑ Euro Bölgesi'nde Eylül ayında yıllık enflasyon oranı yüzde 4,3 seviyesine gerilemişti.
- ❑ AMB, yıl sonu için ise yüzde 5,6 enflasyon tahmininde bulundu. Banka, yakın bir dönemde yüzde 2'lik enflasyon hedefine dönülmesi için "kararlı" olduğunu açıkladı.
- ❑ Faiz indirimi tartışmaları konusunda açıklama yapan AMB Başkanı Christine Lagarde ise bunun şu anda bankanın gündeminde olmadığını söyledi. Lagarde, daha düşük seviyede faizler konusunda bir tartışma yürütmenin dahi "tamamen yersiz" olacağını ifade etti.
- ❑ Reuters'in anketine katılan ekonomistler, AMB'nin 2024'ün ortalarına kadar faiz oranlarını sabit tutacağı tahmininde bulunuyor.

JP Morgan CEO'su merkez bankalarını kritik etti

- ❑ JPMorgan Chase CEO'su Jamie Dimon Salı günü, özellikle Fed gibi merkez bankalarının son dönemdeki kötü performansları göz önüne alındığında, ekonomiye ilişkin bir görünümü sabit tutmanın tehlikeleri konusunda uyardı.
- ❑ ABD'nin en büyük bankasının başkanı Dimon, Suudi Arabistan'ın Riyad kentinde düzenlenen Geleceğe Yatırım Girişimi zirvesinde düzenlenen bir panel tartışmasında, "Hiç kimsenin böyle bir şey söylediğini görmediğim için tek bir eylem planı önermeden olasılıklara ve olasılıklara hazırlanın. Merkez bankalarının 18 ay önce yüzde 100 tamamen hatalı olduğunu belirtmek isterim. Gelecek yıl ne olabileceği konusunda oldukça temkinli olurum" dedi.
- ❑ Yorumlar, merkez bankası yetkililerinin enflasyon artışının "geçici" olacağı konusunda ısrar ettiği 2022 başlarındaki ve önceki yılın büyük bölümündeki Fed görünümüne gönderme yapıyor.
- ❑ Merkez bankalarının ve hükümetlerin tüm bu şeylerle başa çıkabileceğine dair her şeye gücü yeten duyguyu eleştiren Dimon "dikkatliyim" diye ekledi.
- ❑ Wall Street'in büyük bir kısmı, Fed'in 2023 sonundan önce bir çeyrek puanlık faiz artışı daha yapıp yapmayacağına odaklanmış durumda. Ancak Dimon, "Faizlerin 25 baz puan artmasının ya da 25 baz puan artmamasının bir fark yaratacağını düşünmüyorum...Sıfır gibi, yok" dedi.
- ❑ Dimon, yakın zamanda yaptığı diğer uyarılarda, federal fon oranının yüzde 7'yi aşabileceği potansiyel bir senaryo konusunda uyarıda bulundu. Banka bu ayın başlarında kazanç raporunu yayınladığında şu uyarıda bulundu: "Bu, dünyanın on yıllardır gördüğü en tehlikeli zaman olabilir"

İnsan hakkı ihlali sonunda BM tarafından kabul edildi!

- ❑ Birleşmiş Milletler (BM) İsrail ile Hamas arasındaki çatışmalarda savaş suçu işlenmiş olmasından endişe duyduğunu bildirdi.
- ❑ BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Sözcüsü Ravina Shamdasani Cenevre'de düzenlediği basın toplantısında, "Savaş suçlarının işlenmesinden endişe duyuyoruz. Hamas'ın korkunç saldırılarına karşılık olarak Gazzelilerin topluca cezalandırılmasından endişeliyiz ki bu da savaş suçu anlamına gelmektedir" dedi. Shamdasani, İsrail ablukası altındaki Gazze Şeridi'nde yaşayan iki milyondan fazla insanı elektrik ve yakıttan mahrum bırakmanın toplu cezalandırma olduğunu vurgulayarak buna derhal son verilmesi çağrısı yaptı. Sözcü, sivillerin kaçırılmasının da bir savaş suçu olduğunu belirtti.
- ❑ BM Filistinli Mültecilere Yardım Ajansı (UNRWA), Gazze'ye acil olarak yakıt ikmal edilmesi gerektiğini, aksi halde yardım faaliyetlerini önemli ölçüde azaltmak, hatta yer yer durdurmak zorunda kalacaklarını açıkladı.
- ❑ UNRWA Cuma günü yaptığı açıklamada da, abluka nedeniyle çok daha fazla insanın öleceği uyarısında bulundu. UNRWA Genel Komiseri Philippe Lazzarini, Kudüs'te yaptığı açıklamada "Biz konuşurken Gazze'de insanlar ölüyor, sadece bombalar ve saldırılar nedeniyle ölmüyorlar. Gazze Şeridi'ne uygulanan ablukanın sonuçları nedeniyle yakında çok daha fazlası ölecek" dedi.
- ❑ Birkaç gün önce de BM Genel Sekreteri Guterres "Hamas'ın saldırılarının durduk yere ortaya çıkmadığının bilincinde olmalıyız. Filistin halkı 56 yıldır aralıksız işgale maruz kalıyor" şeklinde açıklama yaptığı için
- ❑ İsrail Dışişleri Bakanı Cohen, BM Genel Sekreteri Guterres ile görüşmesini, Guterres'in İsrail'e yönelttiği eleştiriler sebebiyle iptal edip, istifasını istemişti.

Haftadan kalanlar

- ❑ İskonto oranlarının düşürülmesinin ardından maliyeti ticari kredinin altına inen reeskont kredilerinde kuyruk oluştu. Bankalar, limitlerinin artırılmasını istiyor.
- ❑ Savaş nedeniyle Rusya'ya uygulanan yaptırım ve ambargo, Çin'e yaramaya devam ediyor. Çin'in Rusya'dan aldığı alüminyum rekor kırmaya devam ederken, Çin ithalatının yüzde 80'i Rusya'dan karşılanır hale geldi.
- ❑ Yapı Kredi'nin yılın ilk 9 ayındaki net grup karı 48,7 milyar TL olurken; banka ülke ekonomisine 1,1 trilyon lirayı aşan kaynak sağladı.
- ❑ İkinci el araç fiyatları eylülde %8 düştü.
- ❑ Hazine ve Maliye Bakanlığı'ndan yapılan açıklamaya göre, enflasyon muhasebesi 2024 yılı ve sonrasında vergi matrahını etkileyecek ve 2027 yılında ise sona ereceği tahmin ediliyor.
- ❑ AYM, cezaevinde bulunan TİP Hatay Milletvekili Can Atalay hakkında hak ihlali kararı verdi.
- ❑ Altın fiyatlarında pozitif hava sürerken, ons altın 1990 dolara kadar yükseldi.
- ❑ Kara para aklama ve vergi kaçırma iddialarıyla suçlanan Dilan Polat ile eşi Engin Polat'a ait iş yerlerinde arama yapıldığı bildirildi.
- ❑ Meta'nın belirsiz görünümü vurgulaması şirket bilanço mevsiminde kötümser havanın hakim olmasına yol açarken artan jeopolitik riskler risk iştahını düşürüyor.
- ❑ Avrupa Birliği (AB) ülkelerinin liderleri, başta İsrail-Filistin çatışması olmak üzere gündemdeki konuları görüşmek üzere toplandı.
- ❑ NYT: Hastanedeki patlamaya Gazze'den atılan roket sebep olmadı.
- ❑ İmamoğlu, Kılıçdaroğlu'nun 'Divan Başkanlığı' teklifini kabul etti
- ❑ JPMorgan bugün yayımladığı raporda alıma geçmek için tahvil faizlerinin yüzde 35,7 olmasını beklediklerini açıkladı.
- ❑ Almanya Ekonomi Bakanı Habeck ile görüşen Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, Türkiye ve Almanya arasındaki dış ticaret hacminin yıl sonuna kadar 50 milyar doları aşmasının beklendiğini söyledi.

Hizmet, Perakende Ticaret ve İnşaat Güven Endeksleri, Ekim 2023

- Mevsim etkilerinden arındırılmış güven endeksi Ekim ayında bir önceki aya göre; hizmet sektöründe %0,5 oranında artarak 113,6 değerini, perakende ticaret sektöründe %3,3 oranında azalarak 113,9 değerini ve inşaat sektöründe %0,9 oranında artarak 89,1 değerini aldı.

Mevsim etkilerinden arındırılmış güven endeksleri ve değişim oranları, Ekim 2023

	Endeks		Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	
	Eylül	Ekim	Eylül	Ekim
Hizmet sektörü güven endeksi	113,0	113,6	-2,0	0,5
Son 3 aylık dönemde iş durumu	114,8	114,5	-0,5	-0,3
Son 3 aylık dönemde hizmetlere olan talep	112,2	113,2	-1,4	0,9
Gelecek 3 aylık dönemde hizmetlere olan talep beklentisi	111,9	113,0	-4,2	0,9
Perakende ticaret sektörü güven endeksi	117,7	113,9	3,0	-3,3
Son 3 aylık dönemde iş hacmi-satışlar	123,8	120,3	-0,5	-2,8
Mevcut mal stok seviyesi ⁽¹⁾	98,2	95,4	3,2	-2,9
Gelecek 3 aylık dönemde iş hacmi-satışlar beklentisi	131,1	126,0	6,5	-3,9
İnşaat sektörü güven endeksi	88,3	89,1	1,0	0,9
Alınan kayıtlı siparişlerin mevcut düzeyi	81,9	82,1	-1,9	0,2
Gelecek 3 aylık dönemde toplam çalışan sayısı beklentisi	94,8	96,1	3,7	1,4

(1) Mevcut mal stok seviyesi endeksinin artışı stok azalışını, azalışı ise stok artışını göstermektedir.

Motorlu Kara Taşıtları, Eylül 2023

- ❑ Eylül ayında trafiğe kaydı yapılan taşıtların %47,7'sini motosiklet, %37,1'ini otomobil, %8,8'ini kamyonet, %3,7'sini traktör, %1,7'sini kamyon, %0,6'sını minibüs, %0,3'ünü otobüs ve %0,1'ini özel amaçlı taşıtlar oluşturdu.
- ❑ Eylül ayında trafiğe kaydı yapılan taşıt sayısı bir önceki aya göre traktörde %8,6, özel amaçlı taşıtta %8,3, minibüste %7,1 artarken kamyonette %27,0, otomobilde %17,8, motosiklette %13,4, otobüste %5,8 ve kamyonunda %1,4 azaldı.

